

Ракович В.В.

кандидат педагогічних наук

Доцент кафедри образотворчого мистецтва і дизайну

Херсонського державного університету

ГРАФІКА РУХУ: КОНЦЕПЦІЯ ЛІНІЇ ТА ФОРМИ У ХОРЕОГРАФІЇ ТА РИСУНКУ

Синтез мистецтв є однією з ключових тенденцій сучасної культури, що сприяє пошуку нових форм художнього вираження. Хореографія, як динамічне мистецтво руху, має багато спільного з образотворчими практиками, зокрема з графікою та рисунком. Основними точками перетину цих сфер є поняття лінії, форми, ритму та композиції, які визначають як пластичну виразність танцю, так і структурну організацію зображень у візуальному мистецтві. Через рух людського тіла в просторі створюється унікальна графічна мова, що втілює в собі гармонію, ритмічність та виразність пластичних форм.

Попри наявність досліджень, присвячених взаємодії хореографії та живопису (С. Браун, А. Дем'янчук, Р. Кундис, О. Літовченко, О. Плахотнюк, Хо Янься, Л. Хухра, та ін.), питання графічної природи руху танцівника залишається недостатньо вивченим. Основні аспекти, які розглядалися у попередніх працях, включають:

- концепцію синтезу мистецтв (Дем'янчук, Кундис, Хухра);
- значення малюнку танцю в хореографічній композиції (Хо Янься);
- історичні аспекти взаємодії хореографії та живопису (Браун, Діссанаяке).

Однак малюнок танцю як система пластичних ліній та форм потребує комплексного осмислення. Дослідження графічної природи танцювального руху дозволяє розширити його сприйняття не лише як фізичної дії, а й як мистецької категорії, що знаходиться на межі різних форм вираження. Такий підхід сприятиме інтеграції методик образотворчого мистецтва у процес хореографічної підготовки та формуванню нового теоретичного підґрунтя для аналізу танцю.

Мета дослідження – проаналізувати концепцію графіки руху в контексті взаємозв'язку хореографії та рисунка, виявити спільні художні принципи, що визначають структуру танцювального руху як системи пластичних ліній і форм, а також окреслити можливості використання графічного аналізу в хореографічній практиці та освіті.

Хореографічне мистецтво та образотворче мистецтво мають спільні виражальні засоби, що дозволяють розглядати танець як візуальний феномен. Графіка руху, як одна з ключових концепцій такого взаємозв'язку, визначає структуру танцю через поняття лінії, форми та композиції. Танець, як мистецтво ритмічного руху, можна осмислити в категоріях графічного мистецтва: кожен жест, поза та переміщення танцівника формують у просторі певний візуальний малюнок.

Взаємозв'язок хореографії та графічного мистецтва має давню історію, що сягає античних часів, коли пластика людського тіла відображалася у зображеннях на вазах і фресках. У стародавній Греції зображення танцівників часто супроводжували театральні вистави, що вказує на тісний зв'язок між образотворчими та сценічними мистецтвами. У сучасному мистецтві ця традиція продовжується через використання графічних схем для запису танцювальних композицій. Хореографічна нотація, започаткована ще в XVII столітті Раулем Фейе, є підтвердженням того, що танець можна візуалізувати за допомогою графічних символів і ліній, що відображають рух у просторі [5, с. 33].

Одним із головних аспектів аналізу танцювальної композиції є малюнок танцю, що визначає розташування танцівників на сцені, їхні траєкторії руху та загальну естетичну організацію вистави. Малюнок танцю можна розглядати як графічний запис танцювальної композиції, аналогічний рисунку у візуальному мистецтві. «Малюнок танцю є схемою пересування в просторі... його можна розглядати як композиційний малюнок і композиційний перехід» [4, с. 15]. Так, у класичному балеті траєкторія рухів танцівників чітко вибудовується згідно з симетрією та динамікою сцени, що можна порівняти з побудовою композиції в живописі чи графіці.

Важливим є порівняння графіки та танцю в контексті ритму та динаміки. Графічна лінія, подібно до танцювального руху, може бути плавною або різкою, що відповідає характеру хореографічної постановки. Графічні принципи, такі як контраст, ритм та баланс, активно використовуються в танцювальних постановках для створення візуальної гармонії. У багатьох балетних виставах принципи живописної композиції застосовуються для побудови сценічного простору, що допомагає досягти цілісності сприйняття вистави. [1, с. 89].

Сучасні цифрові технології значно розширюють можливості дослідження графіки руху, дозволяючи фіксувати траєкторії танцювальних ліній за допомогою 3D-графіки та комп'ютерної анімації. Завдяки цифровому моделюванню можна детально аналізувати структуру танцювальних рухів, виявляти закономірності у побудові композиції, а також експериментувати з новими формами виразності. Це відкриває нові перспективи для аналізу хореографії як візуального мистецтва, сприяючи глибшому розумінню її структури. Наприклад, сучасні дослідники використовують технології *motion capture* для візуалізації танцювальних траєкторій, що дозволяє зафіксувати найменші деталі руху та аналізувати їх у контексті графічного мистецтва [3, с. 108]. Таким чином, поєднання традиційного мистецтва та цифрових технологій сприяє подальшому розвитку концепції графіки руху у хореографії.

Дослідження концепції графіки руху в хореографії та рисунку підтверджує, що танець може бути осмислений у категоріях графічного мистецтва, адже кожен жест, поза та переміщення танцівника утворюють у просторі своєрідний візуальний малюнок. Малюнок танцю виконує дві основні функції: з одного боку, він є структурним елементом сценічної композиції, визначаючи просторову організацію постановки, а з іншого – виступає засобом художнього вираження, передаючи емоційну напругу, ритмічну динаміку та стилістичну цілісність хореографічного твору.

Аналіз цього взаємозв'язку дозволив сформулювати такі ключові висновки:

1. Хореографія та образотворче мистецтво ґрунтуються на спільних принципах композиції, серед яких особливе значення мають ритм, лінія, форма та динаміка. Ці категорії визначають як візуальну структуру графічного твору, так і пластичний малюнок танцювальної композиції.

2. Малюнок танцю відіграє важливу роль у формуванні сценічного простору та художнього образу. Він не лише окреслює траєкторії руху танцівників, а й створює гармонійний баланс між пластикою людського тіла, сценографією та музичним супроводом.

3. Сучасні цифрові технології розширюють можливості аналізу та фіксації графіки руху, дозволяючи візуалізувати танець у нових форматах. Використання 3D-моделювання, комп'ютерної анімації та графічних інтерпретацій танцювальних траєкторій відкриває нові перспективи для досліджень у галузі хореографічного мистецтва.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на розробку методичних підходів до інтеграції графічного аналізу у систему хореографічної освіти та сценічної практики. Це сприятиме більш глибокому розумінню взаємозв'язку між пластичним мистецтвом і танцем, а також розширить можливості творчої інтерпретації хореографічних творів у сучасному мистецькому просторі.

Список використаних джерел

1. Дем'янчук, А., Кундис, Р. Хореографія в системі синтезу мистецтв: поняття універсального мистецького твору // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 54, Т. 1. – С. 88–95. – Режим доступу: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/54_2022/part_1/12.pdf.

2. Літовченко, О. Пластика як інтеграційний засіб в сценічному мистецтві // Cultural studies and art criticism: things in common and development prospects. – 2020. – С. 82–84. – DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-004-9-89>.

3. Пастухов, О. А. Сучасний танець як синтез засобів мистецької виразності // Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. – 2021. – Вип. 40. – С. 106–110.

4. Хо Янься Малюнок танцю: значення при створенні художнього образу [Текст]: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр / наук. керівник І.О. Ткаченко. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. – 58 с.

5. Хухра, Л. С. Поняття та напрямки синтезування хореографічного та образотворчого мистецтва // Молодий вчений. – 2019. – № 8(1). – С. 33–35. – Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2261>.